

ບາງນິຍາມບັນຈຸຢູ່ໃນການສຳຫລວດ

1. ຕົວເມືອງ ແລະຊົນນະບົດ

- ຕົວເມືອງ: ແມ່ນເຂດທີ່ຕັ້ງໃຈກາງຂອງແຂວງ, ເມືອງ ຫຼື ເປັນເຂດຊຸມນຸມຊົນຢູ່ອາໄສຢ່າງຫລວງຫລາຍ, ໜ່າແໜ້ນ ແລະຮັບປະກັນໄດ້ 3 ເງື່ອນໄຂໃນ 5 ມາດຖານຄື:
 - ເປັນທີ່ຕັ້ງຂອງທີ່ວ່າການປົກຄອງແຂວງ, ເມືອງ
 - ມີເສັ້ນທາງຮີດທຽວໄດ້ສະດວກຕະຫລອດປີ
 - ມີນ້ຳປະປາໃຊ້ສົມບູນ
 - ມີໄຟຟ້າໃຊ້ສົມບູນ
 - ມີຕະຫລາດຊື້ຂາຍຕະຫລອດວັນ

2. ນິຍາມຄົວເຮືອນ:

2.1. ຄົວເຮືອນສ່ວນບຸກຄົນ:

- ຄົວເຮືອນທີ່ມີຄົນຜູ້ດຽວ ແມ່ນຄົນຜູ້ໜຶ່ງ ທີ່ຢູ່ທັງໝົດ ຫຼື ສ່ວນໃດສ່ວນໜຶ່ງຂອງເຮືອນຢູ່, ຊອກຫາອາຫານສຳລັບຕົວລາວເອງ ແລະສິ່ງຂອງທີ່ຈຳເປັນອື່ນໆສຳຫລັບການດຳລົງຊີວິດ ໂດຍປັດສະຈາກການຊອກຫາຮ່ວມກັນກັບຄົນອື່ນໆ
- ຄົວເຮືອນມີຫລາຍຄົນ ແມ່ນກຸ່ມຄົນທີ່ມີສອງ ຫຼືຫລາຍກ່ວານັ້ນ ທີ່ຢູ່ທັງໝົດ ຫຼືສ່ວນໜຶ່ງຂອງເຮືອນຢູ່, ຊອກຫາອາຫານ ແລະສິ່ງຂອງຕ່າງໆທີ່ຈຳເປັນໃນການດຳລົງຊີວິດຮ່ວມກັນ. ປົກກະຕິແລ້ວຄົວເຮືອນແບບນີ້ປະກອບມີຜົວ, ເມັຍ ແລະລູກນ້ອຍ, ພີ່ນ້ອງ, ຄົນຮັບໃຊ້ ທີ່ອາໄສຢູ່ນຳ. ຜູ້ໃຫ້ເຊົ່າເຮືອນຈະຕ້ອງເອົາອອກຕ່າງຫາກ ບໍ່ນັບປັນສະມາຊິກຂອງຄົວເຮືອນ (ຄົວເຮືອນ ມັນແຕກຕ່າງກັນກັບຄອບຄົວ)

ຕົວຢ່າງ 1: ຄົວເຮືອນຂອງທ່ານຄຳມີ, ມີສາມຄອບຄົວຢູ່ນຳກັນຄື: 1) ຄອບຄົວຂອງທ່ານ ຄຳມີ ຜົວ, ເມັຍ, ລູກຜູ້ບໍ່ທັນແຕ່ງງານ ແລະພີ່ນ້ອງ. 2) ຄອບຄົວລູກສ່າວ ຜົວ (ລູກເຂີຍ), ເມຍ ແລະລູກຂອງເຂົາເຈົ້າ. 3) ຄອບຄົວຂອງລູກຊາຍ ຜົວ, ເມຍ (ລູກໃໝ່). ເຮືອນຫລັງນີ້ເອີ້ນວ່າຄົວເຮືອນໜຶ່ງ ໂດຍແມ່ນທ່ານຄຳມີ ເປັນຫົວໜ້າຄົວເຮືອນ

ຕົວຢ່າງ 2: ຄົວເຮືອນຂອງທ່ານ ລັກຊະນະ ຊຶ່ງມີຜົວ, ເມຍ, ລູກຊາຍ ແລະພີ່ນ້ອງ (ນ້ອງຊາຍຂອງເມຍ) ດຳລົງຊີວິດຢູ່ຮ່ວມກັນໃນເຮືອນຫລັງດຽວກັນ ກໍລະນີນີ້ເອີ້ນວ່າຄົວເຮືອນໜຶ່ງ

- ຄອບຄົວ ແມ່ນກຸ່ມຄົນທີ່ດຳລົງຊີວິດຢູ່ຮ່ວມກັນ, ຄອບຄົວຈະມີອົງປະກອບຄື: ຜົວ, ເມັຍ ແລະລູກ ທີ່ມີສາຍເລືອດຮ່ວມອຸທອນດຽວກັນ

ຕົວຢ່າງ: ຄອບຄົວຂອງທ່ານ ລັກຊະນະ ຊຶ່ງມີພຽງແຕ່ຜົວ, ເມຍ ແລະລູກເທົ່ານັ້ນ (ລູກຄົງ ຫຼືອາດແມ່ນລູກລ້ຽງ) ແລະດຳລົງຊີວິດຢູ່ໃນເຮືອນຫລັງໜຶ່ງ ເປັນຂອງຕົນເອງ ຫລື ເຊົ່າຫ້ອງຂອງເຮືອນຫ້ອງ ແຖວເພື່ອອາໄສຢູ່.

2.2. ຫົວໜ້າຄົວເຮືອນ.

ຫົວໜ້າຄົວເຮືອນ ແມ່ນຜູ້ມີບົດບາດ ແລະເຄົາລົບນັບຖືຈາກບັນດາສະມາຊິກຂອງຄົວເຮືອນ, ສ່ວນຫລາຍລາວ ຈະເປັນຜູ້ຫລາຍຮັບມາໃຫ້ຄົວເຮືອນຫລາຍກ່ວາສະມາຊິກຂອງຄົວເຮືອນ ທັງເປັນຜູ້ເບິ່ງແຍງສະວັດດີການຂອງ ຄົວເຮືອນ. ຫົວໜ້າຄົວເຮືອນອາດແມ່ນເພດຊາຍຜູ້ເປັນຜົວ ຫລື ອາດຈະແມ່ນເພດຍິງຜູ້ເປັນເມັຍ.

3. ປະເພດເຮືອນ

3.1 ເຮືອນກໍ່:

- ແມ່ນເຮືອນທີ່ມີໂຄງສ້າງເບຕົງ, ຝາກໍ່, ພື້ນແຕ່ລະຊັ້ນເປັນເບຕົງ, ຫລັງຄາເປັນເບຕົງ
- ແມ່ນເຮືອນທີ່ມີໂຄງສ້າງເບຕົງ, ຝາກໍ່, ພື້ນເບຕົງເສັ້ມເຫຼັກ, ຫລັງຄາໂຄງຮ່າງໄມ້
- ແມ່ນເຮືອນທີ່ມີໂຄງສ້າງເບຕົງ, ຝາກໍ່, ພື້ນ ແລະຫລັງຄາໂຄງຮ່າງໄມ້

3.2 ເຮືອນເຄິ່ງໄມ້ ເຄິ່ງກໍ່:

- ເປັນເຮືອນທີ່ພື້ນຊັ້ນລຸ່ມເທດ້ວຍຊີມັງ, ຝາຊັ້ນລຸ່ມກໍ່, ຝາຊັ້ນເທິງແລະໂຄງຫລັງຄາໄມ້

ເຮືອນໄມ້ແປຮູບ:

- ໂຄງສ້າງໄມ້, ຝາໄມ້, ໂຄງຫລັງຄາໄມ້, ພື້ນຊັ້ນລຸ່ມເທເບຕົງ
- ໂຄງສ້າງໄມ້, ພື້ນຊັ້ນລຸ່ມໄມ້, ຝາໄມ້ ແລະໂຄງຫລັງຄາໄມ້

3.3 ເຮືອນໄມ້ຝາກ:

- ແມ່ນເຮືອນທີ່ມີໂຄງສ້າງດ້ວຍໄມ້ປ່ອງທີ່ມາແປຮູບແຜ່ນ ຫຼືສານເປັນແຕ່ຍ ເພື່ອປູພື້ນ ແລະແອ້ມຝາ, ໂຄງ ຫລັງຄາໄມ້.

4. ປະເພດວິດຖ່າຍ:

- ວິດຊົມຊັກໂຄກ ແມ່ນວິດຊົມທີ່ການກໍ່ສ້າງໄດ້ມາດຕະຖານ ມີລະບົບລ້າງທັນສະໄໝ ແລະ ມີລະບົບການ ກັ່ນຕອງ
- ວິດຊົມທຳມະດາ ແມ່ນວິດທີ່ມີການກໍ່ສ້າງໄດ້ມາດຕະຖານ, ມີລະບົບການກັ່ນຕອງ ແລະໄດ້ຕັກນ້ຳລ້າງເອງ
- ວິດຊຸດຊຸມ ແມ່ນວິດທີ່ຊຸດເປັນຊຸມ ແລ້ວເອົາຫົວວິດໃສ່ ຫຼືເອົາໄມ້ມາກາດ ບໍ່ມີລະບົບການກັ່ນຕອງ
- ບໍ່ມີວິດ ໝາຍເຖິງການໄປຖ່າຍໜັກ ຫຼືເປົາຕາມສະຖານທີ່ແຄມບ້ານ ຫຼືແຄມເຮືອນ(ປ່າ, ຫ້ວຍ ແລະ ໜອງບົງ)

5. ນ້ຳສະອາດ

- ນ້ຳສ້າງມີຝາບົດ (ນ້ຳສ້າງບາດານ,ນ້ຳສ້າງທຳມະດາ) ມີການຮັກສາຄວາມສະອາດ ເພື່ອໃຊ້ດື່ມ ແລະໃຊ້ ແຕ່ງກິນໄດ້
- ນ້ຳທໍ ແມ່ນໝາຍເຖິງນ້ຳທີ່ໄດ້ມາຈາກແຫຼ່ງອື່ນໆ ໂດຍຜ່ານທີ່ເຊັ່ນ: ນ້ຳປະປາ, ນ້ຳລືນ ແລະນ້ຳທີ່ອື່ນໆ ທີ່ ຖືວ່າສະອາດ ເພື່ອໃຊ້ດື່ມ ແລະຄົວກິນໄດ້

6. ຖານະອາໄສ

- ເຈົ້າຂອງ ແມ່ນໝາຍເຖິງເຈົ້າຂອງເຮືອນຜູ້ມີກຳມະສິດໃນເຮືອນຫລັງນີ້ ຫຼືກຳລັງແລ່ນໜັງສື ເພື່ອມີກຳມະ ສິດເປັນເຈົ້າຂອງເຮືອນ. ບາງຄົນອາດເປັນເຈົ້າຂອງເຮືອນຈາກມໍລະດົກຕົກທອດໃຫ້, ໃນກໍລະນີນີ້ກໍຖືວ່າ ແມ່ນເຈົ້າຂອງ, ເຖິງວ່າຜູ້ມອບໃຫ້ຈະຍັງບໍ່ທັນເສັງຊີວິດ ຫຼືອາໄສຢູ່ນຳກັນຢູ່.

- ຜູ້ເຊົ່າ ແມ່ນໝາຍເຖິງຜູ້ເຊົ່າ ແລະອາໄສຢູ່ເຮືອນຫຼັງນັ້ນໝົດຫຼັງ ຫຼືສ່ວນໜຶ່ງຂອງເຮືອນ ແລະເສຍຄ່ານຳ, ເສຍຄ່າໄຟຟ້າເອງ (ນັບທັງພື້ນຜິດໃຫ້ຢູ່ລ່າ)
- ຢູ່ເຮືອນຂອງນາຍຈ້າງ ຫຼື ລັດໃຫ້ຢູ່ລ່າ: ແມ່ນໝາຍເຖິງເຮືອນທີ່ຢູ່ໄດ້ຍ້ອນການເຮັດວຽກ. ເຮືອນຫຼັງດັ່ງກ່າວ ແມ່ນເປັນຂອງຜູ້ໃຊ້ແຮງງານ ຫຼືນາຍຈ້າງ ແລະໄດ້ໃຫ້ຄົວເຮືອນຜູ້ກ່ຽວຢູ່. ໂດຍເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງເງິນເດືອນ ຫຼືຄ່າແຮງງານ

7. ການໃຊ້ຈ່າຍຂອງຄົວເຮືອນ:

ການໃຊ້ຈ່າຍຂອງຄົວເຮືອນແມ່ນ:

- ກ. ການໃຊ້ຈ່າຍເປັນເງິນສົດ ໃນການຊື້ສິນຄ້າ ແລະບໍລິການຮັບໃຊ້ ເພື່ອຈຸດປະສົງດຳລົງຊີວິດ
- ຂ. ມູນຄ່າຂອງສິນຄ້າ ແລະບໍລິການຮັບໃຊ້ ເພື່ອການໃຊ້ຈ່າຍຕາມພາກສ່ວນຜະລິດຕະພັນຕ່າງໆ ຂອງຄົວເຮືອນ ແລະການຊົມໃຊ້ (ນັບທັງມູນຄ່າເຊື່ອເຮືອນ) ຫຼືໄດ້ໃຫ້ຜູ້ອື່ນລ້າ
- ຄ. ການໃຊ້ຈ່າຍເປັນມູນຄ່າ ຫຼືເປັນວັດຖຸສຳລັບພາສີ, ບໍລິຈາກ, ດອກເບັ້ງຂອງເງິນກູ້ຢືມ ແລະອື່ນໆ ທີ່ບໍ່ໃຊ້ເຂົ້າໃນການຊົມໃຊ້

8. ຖານະຕຳແໜ່ງງານ

- ລູກຈ້າງ: ແມ່ນໝາຍເຖິງຜູ້ທີ່ໄດ້ເຮັດວຽກໃນຖານະທີ່ເປັນລູກຈ້າງ ໄດ້ຮັບຄ່າຈ້າງຈາກນາຍຈ້າງ, ມັນອາດເປັນຄ່າແຮງງານ (ເງິນເດືອນທີ່ເປັນເງິນສົດ ຫຼືເປັນວັດຖຸ). ລູກຈ້າງເລົ່ານີ້ປະກອບມີ: ຜູ້ອອກແຮງງານໃຫ້ລັດ, ຜູ້ອອກແຮງງານໃຫ້ລັດວິສາຫະກິດ, ລັດ - ເອກະຊົນ ແລະເອກະຊົນ.

ຕົວຢ່າງ: ພະນັກງານລັດຖະກອນ, ກຳມະກອນໃນໂຮງຈັກໂຮງງານ, ຫົວໜ່ວຍທຸລະກິດ, ຮ່າງຮ້ານ ຫຼືຜູ້ອອກແຮງງານຮັບຈ້າງອື່ນໆ

- ຜູ້ອອກແຮງງານໃຫ້ລັດ: ໝາຍເຖິງຈຳພວກເຮັດວຽກຢູ່ໃນພາກສ່ວນບໍລິຫານ, ຕຸລາການ ທີ່ບໍ່ມີລັກສະນະເປັນຫົວໜ່ວຍທຸລະກິດ ແລະແມ່ນລັດເປັນຜູ້ເບີກຈ່າຍເງິນເດືອນໃຫ້
- ຜູ້ອອກແຮງງານໃຫ້ລັດວິສາຫະກິດ: ຫມາຍເຖິງຈຳພວກທີ່ເຮັດວຽກ ແລະໄດ້ຮັບເງິນເດືອນຢູ່ໃນບັນດາຫົວໜ່ວຍທຸລະກິດຂອງລັດ
- ຜູ້ອອກແຮງງານໃຫ້ລັດ - ເອກະຊົນ: ຫມາຍເຖິງຜູ້ອອກແຮງງານທີ່ເຮັດວຽກນຳບັນດາຫົວໜ່ວຍວິສາຫະກິດປະສົມລະຫວ່າງລັດ ກັບເອກະຊົນ
- ຜູ້ອອກແຮງງານໃຫ້ເອກະຊົນ: ຫມາຍເຖິງຜູ້ທີ່ເຮັດວຽກໃຫ້ຜູ້ໃຊ້ແຮງງານ (ນາຍຈ້າງ) ແລະໄດ້ຮັບຄ່າເປັນເງິນເດືອນ, ບຳເນັດ, ເບ້ຍມື້, ຫຼືໄດ້ຮັບຄ່າແຮງງານຕາມວຽກທີ່ມີບາງຄັ້ງຄາວ ຫຼືວັດຖຸຕ່າງໆຈາກຜູ້ໃຊ້ແຮງງານ.

- ນາຍຈ້າງ : ຫມາຍເຖິງບຸກຄົນທີ່ດຳເນີນການຜະລິດ, ທຸລະກິດຂອງຕົນເອງ ແລະໄດ້ວາຈ້າງຜູ້ອອກແຮງງານນັ້ນ ແຕ່ນັ້ງຄົນຂຶ້ນໄປ
- ເຮັດວຽກໃຫ້ຕົນເອງ: ຫມາຍເຖິງຜູ້ທີ່ເຮັດວຽກໃຫ້ຕົນ (ນອກຈາກເຮັດໄຮ່, ເຮັດນາ, ເຮັດສວນ, ລ້ຽງສັດ ແລະວຽກອື່ນໆທີ່ກ່ຽວກັບກະສິກຳ) ເຊັ່ນ: ພໍ່ຄ້ານ້ອຍ, ຊ່າງໄມ້, ແຕ່ບໍ່ໄດ້ວາຈ້າງຜູ້ອອກແຮງງານເຮັດວຽກໃຫ້ຕົນເອງ ຫຼືເພື່ອກຳໄລ
- ຜູ້ທີ່ເຮັດວຽກໃຫ້ຄອບຄົວ: ຫມາຍເຖິງບັນດາສະມາຊິກໃນຄົວເຮືອນທີ່ເຮັດວຽກໃນວິສາຫະກິດ ຫຼືການຜະລິດ - ທຸລະກິດຂອງຄອບຄົວໂດຍທີ່ບໍ່ໄດ້ຮັບຄ່າຈ້າງ ຫຼືກຳໄລ
- ຊາວກະຊິກອນ: ແມ່ນນັບລວມຜູ້ທີ່ເຮັດໄຮ່, ເຮັດນາ, ເຮັດສວນ, ລ້ຽງສັດ ທີ່ກ່ຽວກັບການຜະລິດກະສິກຳ ແຕ່ບໍ່ແມ່ນຮູບແບບທຸລະກິດ

- ຜູ້ຫວ່າງງານ: ແມ່ນບຸກຄົນທີ່ສາມາດເຮັດວຽກໄດ້ ແຕ່ບໍ່ໄດ້ເຮັດວຽກງານຢ່າງໃດເລີຍ ຫລືກຳລັງຊອກວຽກເຮັດຢູ່
- ນັກຮຽນ/ນັກສຶກສາ: ບຸກຄົນທີ່ເຂົ້າໂຮງຮຽນເປັນປົກກະຕິ ໃນສະຖາບັນສຶກສາລັດ ຫຼືເອກະຊົນ, ລາວຕ້ອງເປັນນັກຮຽນຕາມເວລາທີ່ປົກກະຕິ ບໍ່ໄດ້ປະກອບກິດຈະກຳເສດຖະກິດເປັນປະຈຳ.
- ແມ່ເຮືອນ: ໝາຍເຖິງຜູ້ທີ່ເຮັດວຽກ, ອາດນັບທັງແມ່ຍິງ ຫຼືຜູ້ຊາຍ ເຊິ່ງເຮັດວຽກບ້ານ ການເຮືອນຢູ່ໃນຄົວເຮືອນຂອງຕົນ ແລະບໍ່ໄດ້ເຮັດເພື່ອຄ່າຈ້າງ ຫຼືກຳໄລ. ຖ້າຫາກບຸກຄົນເຮັດວຽກໃນທຸລະກິດຂອງຄົວເຮືອນ, ລາວຕ້ອງຖືກນັບເປັນປະເພດເຮັດວຽກໃຫ້ຕົນເອງ ຫຼືປະເພດເຮັດວຽກໃຫ້ຄົວເຮືອນໂດຍບໍ່ມີຄ່າຈ້າງ. ຜູ້ທີ່ເຮັດວຽກບ້ານການເຮືອນ ເພື່ອຈ້າງ ບໍ່ຕ້ອງຈົດເຂົ້າປະເພດນີ້ ໃຫ້ຈົດຢູ່ປະເພດຜູ້ອອກແຮງງານໃນພາກສ່ວນເອກະຊົນ.
- ເບັ້ງບຳນານ ຫຼືແກ່ສາລາ: ໝາຍເຖິງຜູ້ທີ່ບອກວ່າໃນ 12 ເດືອນຜ່ານມາ ສ່ວນຫລາຍແລ້ວ ລາວບໍ່ໄດ້ເຮັດກິດຈະກຳເສດຖະກິດຍ້ອນວ່າ ລາວລາອອກຈາກການ ແລ້ວມີເບັ້ຍບຳນານ, ເຖົ້າແກ່ ຫຼືສະມັກໃຈຜັກຜ່ອນລ້າງ
- ພິການ ຫຼືເຈັບປາວຍດີນ: ໝາຍເຖິງຜູ້ທີ່ບອກວ່າໃນ 12 ເດືອນຜ່ານມາ ສ່ວນຫລາຍແລ້ວລາວບໍ່ໄດ້ເຮັດກິດຈະກຳເສດຖະກິດ ຍ້ອນວ່າລາວເຈັບເປັນດົນນານ ຫຼືພິການ ບໍ່ສາມາດທີ່ຈະເຮັດວຽກໄດ້.

9. ການເກີດມີຊີວິດ: ແມ່ນໝາຍເຖິງເດັກຫລັງຈາກເກີດອອກທ້ອງແມ່ມາໃນທັນທີທັນໃດ ຈະມີບາງອາການຊີ້ບອກໃຫ້ເຮົາຮູ້ວ່າເດັກເກີດໃໝ່ນັ້ນມີຊີວິດຄື:

- ມີອາການຮ້ອງໃຫ້
- ມີອາການເໝສັງຕົງຂອງປາຍຕີນ, ປາຍມື,ແຂນຂ່າ
- ໜ້າທ້ອງເໜັງຕົງຕາມຈັງວະຂອງການຫັນໃຈ
- ມີອາການເຕັ້ນຂອງໝາກຫົວໃຈ
- ຮິມສົບ, ປາຍຕີນ, ປາຍມືແດງ.